UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

8 päivänä heinäkuuta 2010 *

Yhdistetyissä asioissa C-447/08 ja C-448/08,

joissa on kyse EY 234 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Svea hovrätt (Ruotsi) on esittänyt 8.10.2008 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 13.10.2008, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasioissa, joissa vastaajina ovat

Otto Sjöberg (C-447/08) ja

Anders Gerdin (C-448/08),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit C. Toader, K. Schiemann (esittelevä tuomari), P. Kūris ja L. Bay Larsen,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

julkisasiamies: Y. Bot,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.1.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Otto Sjöberg, edustajanaan advokat U. Isaksson,

– Anders Gerdin, edustajinaan advokat S. Widmark ja advokat J. Gyllenberg,

– Ruotsin hallitus, asiamiehenään A. Falk,

– Belgian hallitus, asiamiehenään L. Van den Broeck, avustajinaan avocat P. Vlæminck ja avocat A. Hubert,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään M. Tassopoulou ja O. Patsopoulou,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään F. Díez Moreno,

– Itävallan hallitus, asiamiehenään E. Riedl,

– Puolan hallitus, asiamiehenään M. Dowgielewicz,

– Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, P. Mateus Calado ja A. Barros,

– Norjan hallitus, asiamiehinään K. Moen ja K. Moe Winther,

– Euroopan komissio, asiamiehinään E. Traversa, K. Simonsson ja P. Dejmek,

kuultuaan julkisasiamiehen 23.2.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat EY 49 artiklan tulkintaa.

2 Pyynnöt on esitetty rikosasioissa Otto Sjöbergiä ja Anders Gerdiniä vastaan; heitä syytetään arpajaislain (lotterilag (1994:1000), jäljempänä lotterilag) 54 §:n 2 momentin rikkomisesta, sellaisena kuin kyseinen laki on pääasioiden tosiseikkojen tapahtuma-aikaan sovellettavassa versiossaan.

Asiaa koskevat kansalliset oikeussäännöt

3 Lotterilagilla säännellään kaikkia yleisölle tarjottavia onnenpelejä Ruotsissa.

4 Ruotsin pelipolitiikan tavoitteet on esitetty yhteenvetona lotterilagin esitöissä seuraavasti:

”Pelipolitiikan tavoitteena – – on jatkossakin oltava terveet ja turvalliset pelimarkkinat, joilla pelaajien sosiaalinen suojaintressi ja pelien kysyntä tyydytetään valvotuissa muodoissa. Peleistä saatava voitto on turvattava ja varattava edelleen yleisiin tai yleishyödyllisiin tarkoituksiin, toisin sanoen yhdistystoimintaan, hevosurheiluun ja valtiolle. Kuten tähänkin saakka, suuntana on oltava sosiaalisen suojan tarpeen ensisijaistaminen, samalla kun otetaan huomioon vaihtelevan pelitarjonnan tarve sekä petosten ja laittomien pelien riski.”

5 Ennakkoratkaisupyynnöt esittäneen tuomioistuimen mukaan onnenpelejä koskevan Ruotsin lainsäädännön tarkoituksena on

– torjua rikollisuutta

– ehkäistä sosiaalisia ja taloudellisia haittavaikutuksia

– suojata kuluttajien etuja ja

– ohjata arpajaisista saatavat tulot yleisiin tai yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Onnenpelien järjestämisen luvanvaraisuus

6 Lotterilagin 9 §:ssä säädetään, että onnenpelien järjestäminen Ruotsissa on lähtökohtaisesti luvanvaraista.

7 Lotterilagin 15 §:n mukaan lupa voidaan myöntää aatteellisten yhdistysten muodossa toimiville ruotsalaisille oikeushenkilöille, joiden sääntömääräisenä pääasiallisena tarkoituksena on edistää yleishyödyllistä tavoitetta Ruotsissa ja joiden harjoittama toiminta palvelee pääasiallisesti tällaista tarkoitusta. Saman lain 45 §:ssä säädetään, että Ruotsin hallitus voi lisäksi myöntää erityislupia muissa kuin kyseisessä laissa mainituissa tilanteissa.

8 Onnenpelejä koskevan Ruotsin lainsäädännön perusperiaatteen mukaan onnenpelit on varattava yleishyödyllisiin tai yleisiin tarkoituksiin, ja näin ollen maan onnenpelimarkkinat jakavat yhtäältä Ruotsissa yleishyödyllisiä tavoitteita edistävät aatteelliset yhdistykset, joille lupa myönnetään lotterilagin 15 §:n nojalla, ja toisaalta kaksi valtion omistuksessa tai pääosin sen määräysvallassa olevaa pelinjärjestäjää eli valtion omistama AB Svenska Spel -yhtiö sekä valtion ja hevosurheilujärjestöjen määräysvallassa oleva AB Trav och Galopp, joille on myönnetty erityisluvat mainitun lain 45 §:n nojalla.

9 Lotterilagin 48 §:n mukaan lain noudattamista valvoo keskitetysti valtion viranomainen, Lotteriinspektion. Lotteriinspektion on kyseisen lain nojalla toimivaltainen antamaan valvontaa koskevia määräyksiä ja tarkempia säännöksiä, jotka ovat tarpeen eri pelejä varten. Se valvoo myös AB Svenska Spelin toimintaa, tekee tarkastuksia ja harjoittaa jatkuvaa valvontaa.

10 Lotterilagin 52 §:n nojalla Lotteriinspektion voi antaa kyseisen lain säännösten sekä sen perusteella annettujen sääntöjen ja asetettujen ehtojen noudattamiseksi välttämättömiä määräyksiä ja kieltoja. Tällaiseen määräykseen tai kieltoon voidaan liittää uhkasakko.

Kielto järjestää onnenpelejä ilman lupaa

11 Rikoslain (brottsbalk) 16 luvun 14 §:n mukaan onnenpelien järjestäminen Ruotsissa luvatta on laittoman uhkapelin järjestämistä. Siitä voidaan tuomita rangaistukseksi sakkoa tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistus. Jos teko katsotaan törkeäksi, kyse on saman 16 luvun 14 a §:n mukaisesta törkeästä laittoman uhkapelin järjestämisestä, josta voidaan tuomita vähintään kuuden kuukauden ja enintään neljän vuoden vankeusrangaistus.

12 Lisäksi lotterilagin 54 §:n 1 momentin mukaan se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta järjestää luvatta onnenpelejä tai pitää luvatta käytettävänä tietyntyyppisiä peliautomaatteja, tuomitaan sakkoon tai enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen.

13 Laittomia uhkapelejä koskevilla brottsbalkin säännöksillä tarkoitetaan erityisellä tavalla luokiteltuja rikoksia. Rikokset, jotka luokitellaan vähemmän vakaviksi ja jotka eivät tästä syystä kuulu mainitun 14 §:n soveltamisalaan, kuuluvat lotterilagin 54 §:n

1 momentin säännösten soveltamisalaan. Kyseisen lain 57 §:n 1 momentin nojalla 54 §:ää ei sovelleta, jos rikoksesta voidaan määrätä brottsbalkissa säädetty rangaistus.

14 Koska lotterilagia sovelletaan vain Ruotsissa, kieltoa järjestää arpajaiset luvatta ei sovelleta ulkomailla harjoitettuun onnenpelitoimintaan. Kielto ei myöskään koske internetissä ruotsalaisille kuluttajille toisesta valtiosta käsin tarjottuja onnenpelejä, eikä kyseisessä laissa kielletä heitä osallistumasta ulkomailla järjestettyihin onnenpeleihin. Samoin kyseisen lain nojalla myönnetty lupa antaa sen haltijalle oikeuden tarjota onnenpelipalveluja vain lain soveltamisalueella eli Ruotsissa.

Luvattomien onnenpelien edistämiskielto

15 Lotterilagin 38 §:n 1 momentin 1 kohdassa kielletään ilman erityistä lupaa ja ammattimaisesti tai muutoin ansaintatarkoituksessa edistämästä osallistumista Ruotsissa luvatta järjestettäviin tai muualla kuin Ruotsissa järjestettäviin onnenpeleihin.

16 Saman 38 §:n 2 momentin nojalla 1 momentissa tarkoitetusta kiellosta voidaan myöntää poikkeus sellaisten onnenpelien osalta, jotka järjestää kansainvälisenä yhteistyönä Ruotsin kanssa sellainen ulkomainen taho, jolla on toimivalta järjestää onnenpelejä ja toimia yhteistyössä kansainvälisesti sijoittautumisvaltiossaan sovellettavien sääntöjen nojalla.

17 Lotterilagin 54 §:n 2 momentin mukaan se, joka luvatta ammattimaisesti tai muutoin ansaintatarkoituksessa tahallaan edistää osallistumista ulkomailla järjestettäviin onnenpeleihin, tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jos edistäminen kohdistuu erityisesti Ruotsissa asuviin kuluttajiin.

18 Brottsbalkin 23 luvun 4 §:n 1 momentin nojalla tietyistä rangaistavista teoista eivät ole vastuussa ainoastaan niiden tekijät vaan myös se, joka edistää niitä neuvoin tai toimin. Saman pykälän 2 momentin nojalla sitä, jota ei pidetä rangaistavan teon tekijänä, rangaistaan yllytyksestä, jos hän on taivuttanut toisen tekemään rikoksen, ja muissa tilanteissa avunannosta.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

19 Sjöberg toimi pääasioiden tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Expressen-sanomalehden päätoimittajana ja vastaavana toimittajana. Hän oli tässä ominaisuudessaan yksin vastuussa siitä, että kyseinen sanomalehti julkaisi marraskuun 2003 ja elokuun 2004 välisenä aikana Expekt-, Unibet-, Ladbrokes- ja Centrebet-peliyhtiöiden ulkomailla järjestämiä onnenpelejä koskevia ilmoituksia.

20 Gerdin puolestaan toimi pääasioiden tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Aftonbladet-sanomalehden päätoimittajana ja vastaavana toimittajana. Gerdin oli tässä ominaisuudessaan yksin vastuussa siitä, että kyseinen sanomalehti julkaisi marraskuun 2003 ja kesäkuun 2004 välisenä aikana mainittujen peliyhtiöiden ulkomailla järjestämiä onnenpelejä koskevia ilmoituksia.

21 Expekt, Unibet, Ladbrokes ja Centrebet ovat muihin jäsenvaltioihin kuin Ruotsin kuningaskuntaan sijoittautuneita voittoa tavoittelevia yksityisiä talouden toimijoita, jotka tarjoavat muun muassa Ruotsissa asuville henkilöille onnenpelejä internetissä. Niihin kuuluu esimerkiksi urheiluvedonlyöntejä ja pokeri.

22 Sjöbergiä ja Gerdiniä vastaa nostettiin syyte lotterilagin 54 §:n 2 momentin rikkomisesta, koska he olivat luvatta ja ammattimaisesti tai muutoin ansaintatarkoituksessa edistäneet Ruotsissa asuvien henkilöiden osallistumista ulkomailla järjestettyihin onnenpeleihin.

23 Stockholms tingsrätt (Tukholman alioikeus) tuomitsi Sjöbergin 21.6.2005 ja Gerdinin 6.9.2005 maksamaan 50 000 Ruotsin kruunun (SEK) suuruiset sakot lotterilagin rikkomisen vuoksi.

24 Sekä Sjöberg että Gerdin valittivat tuomioistaan Svea hovrättiin (Svean ylioikeus), mutta se ei myöntänyt asioissa valituslupaa.

25 Molemmat asianosaiset valittivat Svea hovrättin päätöksistä Högsta domstoleniin (ylin oikeus), joka teki 5.2.2008 päätöksen, jossa se myönsi molemmille luvan valittaa Svea hovrättiin.

26 Högsta domstolen katsoi päätöksessään olevan epäselvää, aiheutuuko lotterilagin repressiivisistä säännöksistä sellainen onnenpelien edistämistä koskeva seuraamus, joka on syrjivä sillä perusteella, onko onnenpelit järjestetty Ruotsissa vai toisessa jäsenvaltiossa. Joka tapauksessa nousee esiin kysymys siitä, voivatko kyseisen lain 38

ja 54 §:stä johtuvat palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitukset olla oikeutettuja siksi, että ne kuuluvat EY:n perustamissopimuksessa nimenomaisesti määrättyihin poikkeuksiin tai ne voidaan oikeuttaa yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä.

27 Tässä tilanteessa Svea hovrätt päätti lykätä asioiden käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat, molemmissa pääasioissa samansisältöiset ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voidaanko kansalaisuuden perusteella tapahtuva syrjintä kansallisilla peli- ja arpajaismarkkinoilla joissakin olosuhteissa hyväksyä yleistä etua koskevista pakottavista syistä?

2) Jos kansallisilla peli- ja arpajaismarkkinoilla harjoitettavalla rajoittavalla politiikalla on useita tavoitteita ja yksi niistä on yhteiskunnallisen toiminnan rahoittaminen, voidaanko tätä pitää kyseisen rajoittavan politiikan suotuisana liitännäisseurauksena? Jos tähän kysymykseen vastataan kieltävästi, voidaanko tällainen rajoittava politiikka kuitenkin katsoa hyväksyttäväksi, jos yhteiskunnallisen toiminnan rahoittamista ei voida pitää mainitun politiikan päätarkoituksena?

3) Voiko valtio vedota yleistä etua koskeviin pakottaviin syihin perusteena rajoittavalle pelipolitiikalleen, jos valtion valvonnassa olevat yhtiöt markkinoivat pelejä ja arpajaisia, joista saatavat tulot tulevat valtiolle, ja yhtenä tällaisen markkinoinnin useista syistä on yhteiskunnallisen toiminnan rahoittaminen? Jos tähän kysymykseen vastataan kieltävästi, voiko mainittu rajoittava politiikka kuitenkin olla

hyväksyttävää, jos yhteiskunnallisen toiminnan rahoittamisen ei katsota olevan kyseisen markkinoinnin päätarkoitus?

4) Voiko toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen peliyhtiön, joka on kyseisen toisen jäsenvaltion viranomaisten valvonnan piirissä, siellä järjestämien pelien ja arpajaisten markkinointia koskeva täyskielto olla oikeasuhteinen pelitoiminnan valvomista koskevaan tarkoitukseen nähden, kun tällaista rajoittavaa politiikkaa harjoittavaan jäsenvaltioon sijoittautuneiden peliyhtiöiden järjestämiä pelejä ja arpajaisia koskevaa markkinointia ei samanaikaisesti rajoiteta? Miten tähän kysymykseen vastataan siinä tapauksessa, että tällaisen järjestelyn tarkoituksena on rajoittaa pelaamista?

5) Onko pelinjärjestäjällä, jolle on myönnetty lupa tietyn pelitoiminnan harjoittamiseen tietyssä maassa ja joka on saman maan toimivaltaisen viranomaisen valvonnan piirissä, oikeus markkinoida pelitarjontaansa muissa jäsenvaltioissa esimerkiksi lehti-ilmoittelulla ilman, että sen on ensin haettava toimilupaa näiden maiden toimivaltaiselta viranomaiselta? Jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, merkitseekö se, että kansallinen säännöstö, jossa säädetään rangaistavaksi ulkomailla järjestettäviin arpajaisiin osallistumisen edistäminen, muodostaa sellaisen sijoittautumisvapauden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden esteen, jota ei voida missään olosuhteissa hyväksyä yleistä etua koskevien pakottavien syiden vuoksi? Onko kysymykseen 1 vastaamisen kannalta merkitystä sillä, että jäsenvaltio, johon pelinjärjestäjä on sijoittautunut, vetoaa samaan yleistä etua koskevaan syyhyn kuin se valtio, jossa kyseinen pelinjärjestäjä haluaa markkinoida pelitoimintaansa?”

28 Asiat C-447/08 ja C-448/08 yhdistettiin yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 7.11.2008 antamalla määräyksellä kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Kysymykset 2–5

29 Aluksi on huomautettava, että lotterilagin 38 §:n 1 momentti, jonka perusteella pääasioissa on nostettu syytteet, sisältää kiellon edistää ilman erityislupaa ammattimaisesti tai muutoin ansaintatarkoituksessa osallistumista Ruotsissa luvatta järjestettyihin tai sen ulkopuolella järjestettyihin onnenpeleihin.

30 On kuitenkin selvää, että pääasioissa kyseessä olevat oikeudenkäynnit koskevat vain henkilöitä, jotka ovat edistäneet yksityisten talouden toimijoiden muissa jäsenvaltioissa kuin Ruotsin kuningaskunnassa ansaintatarkoituksessa järjestämiä onnenpelejä. Näin ollen unionin tuomioistuimen on lausuttava ennakkoratkaisupyynnöt esittäneen tuomioistuimen kysymyksistä ainoastaan suhteessa tähän tilanteeseen.

31 Näin ollen on katsottava, että ennakkoratkaisupyynnöt esittänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään 2–5 – joihin on vastattava yhdessä ennen kysymyksen 1 tarkastelua – lähtökohtaisesti sitä, onko EY 49 artiklaa tulkittava niin, että sen kanssa on ristiriidassa pääasioissa kyseessä olevan kaltainen jäsenvaltion säännöstö, jossa kielletään mainostamasta yksityisten talouden toimijoiden muissa jäsenvaltioissa ansaintatarkoituksessa järjestämiä onnen pelejä.

32 Aluksi on muistutettava, että EY 49 artiklassa velvoitetaan poistamaan kaikki palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitukset, vaikka niitä sovellettaisiin erotuksetta sekä kotimaisiin että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin palveluntarjoajiin, jos kyseisillä rajoituksilla estetään toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen, siellä vastaavanlaisia palveluja lainmukaisesti tarjoavan henkilön toiminta, haitataan sitä tai tehdään se vähemmän houkuttelevaksi. Lisäksi palvelujen tarjoamisen vapaudesta hyötyvät sekä tarjoaja että vastaanottaja (ks. asia C-42/07, Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, tuomio 8.9.2009, Kok., s. I-7633, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Tässä yhteydessä on kiistatonta, että lotterilagin 38 §:n 1 momentin 1 kohdasta, jossa kielletään sekä muissa jäsenvaltioissa laillisesti järjestettyjen onnenpelien että Ruotsissa luvatta järjestettyjen onnenpelien edistäminen Ruotsissa, seuraa se, että ruotsalaisten kuluttajien osallistumista tällaisiin peleihin rajoitetaan. Kyseisen säännöksen tavoitteena on, että viimeksi mainitut osallistuvat onnenpeleihin vain kansallisesti sallitun järjestelmän puitteissa, ja siten sillä varmistetaan erityisesti alan yksityisten ansaintaintressien pois sulkeminen.

34 Mainittu säännös siis rajoittaa Ruotsissa asuvien henkilöiden vapautta käyttää internetin välityksellä muissa jäsenvaltioissa tarjottuja palveluja. Lisäksi sillä rajoitetaan muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden onnenpelien tarjoajien vapautta tarjota palvelujaan Ruotsin kuningaskunnassa.

35 Näin ollen on tutkittava, missä määrin pääasioissa kyseessä oleva rajoitus voidaan sallia EY:n perustamissopimuksessa nimenomaisesti määrättynä poikkeavana toimenpiteenä tai se on oikeutettavissa oikeuskäytännön mukaisilla yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä.

36 EY 46 artiklan 1 kohdassa, jota sovelletaan EY 55 artiklan nojalla nyt kyseessä olevalla alalla, sallitaan sellaiset rajoitukset, jotka ovat perusteltuja yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden tai kansanterveyden suojaamiseksi. Oikeuskäytännössä on lisäksi hyväksytty tiettyjä yleistä etua koskevia pakottavia syitä, joita ovat esimerkiksi kuluttajansuojaa, petostentorjuntaa, kansalaisten suojaamista pelitoimintaan liittyvältä tuhlaamiselta sekä yleisesti yhteiskuntajärjestykselle aiheutuvien häiriöiden estämistä koskevat tavoitteet (ks. yhdistetyt asiat C-338/04, C-359/04 ja C-360/04, Placanica ym., tuomio 6.3.2007, Kok., s. I-1891, 46 kohta sekä em. asia Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, tuomion 56 kohta).

37 Tässä yhteydessä on huomautettava, että onnenpelejä koskeva lainsäädäntö kuuluu alueisiin, joilla jäsenvaltioiden välillä on huomattavia moraalisia, uskonnollisia ja kulttuurisia eroja. Koska alaa ei ole yhdenmukaistettu yhteisössä, kunkin jäsenvaltion on arvioitava oman arvoasteikkonsa mukaisesti, mitä vaatimuksia on asetettava kyseisten intressien suojaamiseksi (ks. em. asia Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, tuomion 57 kohta).

38 Pelkästään sillä seikalla, että tietty jäsenvaltio on ottanut käyttöön erilaisen suojajärjestelmän kuin jokin toinen jäsenvaltio, ei ole merkitystä arvioitaessa kyseisten säännösten tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta. Näitä on arvioitava ottaen ainoastaan huomioon kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten päämäärät ja se suojan taso, jonka mainittu jäsenvaltio haluaa turvata (ks. em. asia Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, tuomion 58 kohta).

39 Jäsenvaltiot voivat siis vahvistaa vapaasti onnenpelialan politiikkansa tavoitteet ja tarvittaessa määritellä täsmällisesti tavoitellun suojan tason. Niiden määräämien rajoitusten on kuitenkin täytettävä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetut

edellytykset oikeasuhteisuuden osalta (ks. em. asia Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, tuomion 59 kohta).

40 Näin ollen on tarkasteltava, onko lotterilagissa säädetty yksityisten talouden toimijoiden ansaintatarkoituksessa muissa jäsenvaltioissa kuin Ruotsin kuningaskunnassa järjestämien onnenpelien mainostamista koskeva rajoitus pääasioissa omiaan takaamaan yhden tai useamman sillä tavoitellun, kyseisen jäsenvaltion mainitseman hyväksyttävän päämäärän toteuttamisen ja ylittääkö se sen, mikä on tarpeen päämäärän saavuttamiseksi. Kansallinen lainsäädäntö on omiaan takaamaan tavoitteen toteutumisen vain, jos tavoite on sen avulla tosiasiallisesti mahdollista saavuttaa johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla. Mainittuja rajoituksia on joka tapauksessa sovellettava ilman syrjintää (ks. em. asia Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, tuomion 60 ja 61 kohta).

41 Tältä osin on ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan kiistatonta, että yksityisten ansaintaintressien pois sulkeminen onnenpelialalla on alaa koskevan Ruotsin lainsäädännön perusperiaate. Tällainen toiminta on Ruotsissa varattu yleishyödyllisiä tai yleisen edun mukaisia päämääriä tavoitteleville yhteisöille, ja onnenpelitoimintaa koskevia lupia myönnetään ainoastaan julkisille tai hyväntekeväisyyttä harjoittaville tahoille.

42 Tässä yhteydessä on todettava, että tavoite asettaa ansaintatarkoituksessa tapahtuvalle onnenpelitoiminnalle tiukat rajat on tunnustettu oikeuskäytännössä, koska siinä on katsottu unionin oikeuden kanssa yhteensoveltuvaksi kansallinen säännöstö, jonka tarkoituksena on välttää se, että arpajaisia järjestettäisiin ainoastaan kaupallisella perusteella ja että niitä hallinnoisivat yksityiset tahot, jotka voisivat itse hyödyntää toiminnasta saadut tuotot (ks. vastaavasti asia C-275/92, Schindler, tuomio 24.3.1994, Kok., s. I-1039, 57–59 kohta).

43 Kulttuuriset, moraaliset tai uskonnolliset seikat voivat nimittäin oikeuttaa rajoitukset, jotka kohdistuvat onnenpelien järjestäjien palvelujen tarjoamisen vapauteen, erityisesti sikäli kuin voidaan katsoa, ettei ole hyväksyttävää sallia yksityisen hyödyn saamista sosiaalisesta vitsauksesta, pelaajien heikkoudesta tai heidän epäonnestaan. Kukin jäsenvaltio voi siis oman arvoasteikkonsa mukaan ja harkintavaltaansa käyttäen rajoittaa onnenpelitoimintaa rajaamalla sen julkisten tai hyväntekeväisyyttä harjoittavien tahojen tehtäväksi.

44 Pääasioiden talouden toimijat, jotka ovat levittäneet rikosoikeudenkäyntien aloittamiseen johtaneita ilmoituksia, ovat voittoa tavoittelevia yksityisiä yrityksiä, jotka eivät ole Ruotsin lainsäädännön nojalla voineet koskaan saada lupaa onnenpelitoimintaan, minkä Ruotsin hallitus on vahvistanut istunnossa.

45 Tällaisille toimijoille asetettu kielto tarjota palveluja Ruotsissa asuville kuluttajille vastaa siis tavoitetta sulkea yksityiset ansaintaintressit onnenpelialalla pois, ja sitä voidaan myös pitää tarpeellisena kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi.

46 Näin ollen kysymyksiin 2–5 on vastattava, että EY 49 artiklaa on tulkittava niin, ettei sen kanssa ole ristiriidassa pääasioissa kyseessä olevan kaltainen jäsenvaltion säännöstö, jossa kielletään mainostamasta mainitussa valtiossa asuville henkilöille yksityisten talouden toimijoiden muissa jäsenvaltioissa ansaintatarkoituksessa järjestämiä onnenpelejä.

Kysymys 1

47 Kysymys 1 koskee sitä, että lotterilagin 54 §:n 2 momentissa säädetään rikosoikeudellisista seuraamuksista ainoastaan toisissa jäsenvaltioissa järjestettyjen onnenpelien edistämiselle eikä sitä sovelleta Ruotsissa luvatta järjestettyjen onnenpelien edistämiseen; jälkimmäinen rikkominen sanktioidaan lotterilagin nojalla ainoastaan uhkasakolla saman lain 52 §:ssä. Ennakkoratkaisupyynnöt esittänyt tuomioistuin tiedustelee, onko mainitulla lailla säädetty seuraamusten välinen ero EY 49 artiklan kanssa ristiriidassa olevaa syrjintää.

48 Näin ollen kysymys 1 on ymmärrettävä niin, että sillä on tarkoitus lähtökohtaisesti selvittää, onko EY 49 artiklaa tulkittava niin, että sen kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion säännöstö, jonka mukaan onnenpeleihin sovelletaan yksinoikeusjärjestelmää ja jonka mukaan muissa jäsenvaltioissa järjestettyjen onnenpelien edistämisestä koituu ankarammat seuraamukset kuin Ruotsissa luvatta järjestettyjen onnenpelien edistämisestä.

49 Vaikka rikoslainsäädäntö kuuluu periaatteessa jäsenvaltioiden toimivaltaan, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeus asettaa kyseisen toimivallan rajat siten, ettei tällaisella lainsäädännöllä voida rajoittaa unionin oikeudessa taattuja perusvapauksia (ks. em. yhdistetyt asiat Placanica ym., tuomion 68 kohta).

50 Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että rajoituksia, joita jäsenvaltiot asettavat yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi, on sovellettava ilman syrjintää (ks. em. yhdistetyt asiat Placanica ym., tuomion 49 kohta ja em. asia Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, tuomion 60 kohta).

51 Tässä kohtaa yhtäältä Ruotsin hallitus ja toisaalta Sjöberg ja Gerdin ovat erimielisiä siitä, säädetäänkö Ruotsin lainsäädännössä ja erityisesti brottsbalkin 23 luvun 4 §:ssä Ruotsissa luvatta järjestettyjen onnenpelien edistämisestä seuraamuksia, jotka ovat samanlaisia kuin lotterilagin 54 §:n 2 momentin nojalla muissa jäsenvaltioissa järjestettyjen onnenpelien edistämiseen sovellettavat seuraamukset.

52 Ruotsin hallituksen mukaan Ruotsissa luvatta järjestettyjen onnenpelien edistäminen on rangaistavaa brottsbalkin 23 luvun 4 §:n nojalla, koska edistäminen merkitsee osallisuutta joko saman lain 16 luvun 14 §:ssä tarkoitettuun laittomaan uhkapeliin taikka lotterilagin 54 §:n 1 momentin mukaiseen luvattomien onnenpelien järjestämistä tai tiettyjen peliautomaattien käytettävänä pitämistä koskevaan rangaistavaan tekoon.

53 Sjöberg ja Gerdin sitä vastoin kiistävät brottsbalkin 23 luvun 4 §:n soveltamisen Ruotsissa luvatta järjestettyjen onnenpelien edistämiseen. Heidän mukaansa tällainen edistäminen ei ole rangaistavaa riippumatta siitä, ovatko onnenpelit luvallisia vai luvattomia. Gerdin täsmentää, että mainittua pykälää voidaan soveltaa ainoastaan avunantoon kiellettyjen onnenpelien järjestämisessä, mutta sillä ei tarkoiteta niiden edistämistä.

54 Tässä yhteydessä on muistutettava, että SEUT 267 artiklassa vahvistettu yhteistyöjärjestelmä perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon. Kyseiseen artiklaan perustuvassa menettelyssä kansallisten säännösten tulkinta kuuluu jäsenvaltioiden tuomioistuimille eikä unionin tuomioistuimelle (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Placanica ym., tuomion 36 kohta ja em. asia Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, tuomion 37 kohta).

55 Näin ollen ennakkoratkaisupyynnöt esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, kohdellaanko kahta kyseessä olevaa rikkomista samalla tavoin asiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla, vaikka ne kuuluvat eri järjestelmiin. Kyseisen tuomioistuimen on erityisesti varmistettava, ovatko toimivaltaiset viranomaiset tutkineet mainittuja rikkomisia noudattamalla samaa huolellisuutta ja ovatko toimivaltaiset tuomioistuimet tuominneet niistä samanlaiset rangaistukset.

56 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 81–85 kohdassa, kansallista järjestelmää ei voida pitää syrjivänä, jos mainittuja rikkomisia käsitellään keskenään samalla tavalla, vaikka syytteiden perustana olevat säännökset, joissa säädetään sovellettavista seuraamuksista, sisältyisivät eri lakeihin. Jos sitä vastoin henkilöille, jotka edistävät Ruotsissa luvatta järjestettyjä onnenpelejä, määrätään lievemmät seuraamukset kuin henkilöille, jotka mainostavat muissa jäsenvaltioissa järjestettyjä tällaisia pelejä, olisi todettava, että järjestelmä on syrjivä ja että lotterilagin 54 §:n 2 momentin säännökset ovat EY 49 artiklan kanssa ristiriidassa eikä niihin siten voida vedota pääasioissa syytettyinä olevia henkilöitä vastaan.

57 Kysymykseen 1 on näin ollen vastattava, että EY 49 artiklaa on tulkittava niin, että sen kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan onnenpeleihin sovelletaan yksinoikeusjärjestelmää ja jonka mukaan toisessa jäsenvaltiossa järjestettyjen onnenpelien edistämisestä määrätään ankarammat seuraamukset kuin Ruotsissa luvatta järjestettyjen onnenpelien edistämisestä. On ennakkoratkaisupyynnöt esittäneen tuomioistuimen asia tutkia, onko pääasioissa kyseessä oleva kansallinen säännöstö tällainen.

Oikeudenkäyntikulut

58 Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) EY 49 artiklaa on tulkittava niin, ettei sen kanssa ole ristiriidassa pääasioissa kyseessä olevan kaltainen jäsenvaltion säännöstö, jossa kielletään mainostamasta mainitussa valtiossa asuville henkilöille yksityisten talouden toimijoiden muissa jäsenvaltioissa ansaintatarkoituksessa järjestämiä onnenpelejä.

2) EY 49 artiklaa on tulkittava niin, että sen kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan onnenpeleihin sovelletaan yksinoikeusjärjestelmää ja toisessa jäsenvaltiossa järjestettyjen onnenpelien edistämisestä määrätään ankarammat seuraamukset kuin Ruotsissa luvatta järjestettyjen onnenpelien edistämisestä. On ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen asia tutkia, onko pääasioissa kyseessä oleva kansallinen säännöstö tällainen.

Allekirjoitukset